

BABANIN ÖĞRENİM DÜZEYİ İLE ÖĞRENCİ BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yalçın ERGÜNEŞ*

ÖZET

Bu araştırmada, yüksek öğrenimin fen, sosyal ve sağlık bilimleri alanlarında okuyan öğrencilerin ilk, orta ve lisedeki başarı durumları ile babalarının öğrenim düzeyleri arasındaki ilişkisi incelenmiştir.

SUMMARY

The Relationships Between the Fathers' Educational Level and The Student's Academic Achievement

In this research, the relationships has been being examined between the students' achievement at the levels of primary and secondary schools, who are already the higher education students at the fields of science, social and health, and their fathers' educational levels.

GİRİŞ

Başarı, kişinin sahip olduğu yetenekler ile bu yeteneklerin geliştirilmesi için uygun ortam ve şartlarla yakından ilgilidir. Öğrencilerin başarı farklılıklarının çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Ailenin büyüklüğü ve gelir düzeyi, okuldaki araç-gereçlerin yetersizliği, kötü sağlık koşulları, öğrencinin cinsiyeti ve okula devamsızlığı, ebeveynin çocukları hakkındaki emelleri çocuğun başarısı ile karşılıklı ilişki halindedir. Ayrıca anne ve babanın öğrenim düzeyleri de öğrencilerin başarı farklılıklarının önemli nedenlerinden birisini oluşturmaktadır.

Çeşitli ölçütlere göre öğrencilerin başarı durumlarını belirleyebilmek mümkündür. Bu araştırmada sınıfta kalma ve mezuniyet dereceleri, öğrencilerin başarı durumlarının belirlenmesinde ölçüt olarak seçilmiştir.

Yüksek öğrenimin fen, sosyal ve sağlık bilimleri alanlarında okuyan 590 öğrencisi üzerinde yapılmış olan bu araştırma, öğrencilerin, ilk, orta ve lisedeki başarı durumları ile babalarının öğrenim düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirleyerek, bu konuda yapılmış olan çalışmalara katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

* Yrd. Doç. Dr.; Necatibey Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın evrenini İzmir ilindeki fakülte ve yüksekokulların son sınıfında okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Evren gruplandırılmış örneklem modeline göre alt gruplara ayrılmıştır. Bu örneklem modelinin seçilmesinin amacı, evrendeki farklı nitelikteki grupların temsil oranlarını örneklerle katabilmektir. Örneklemi teşkil eden okulların ve öğrencilerin seçiminde alt bölümlerin toplam bölüm içerisindeki oranları ile her alt bölümdeki öğrencilerin genel bölüm içerisindeki kız ve erkek oranları dikkate alınmıştır. Örneklem evrenin % 4'ünü temsil etmektedir.

Bazı sözcükler tablolarda aşağıda belirlendiği şekilde kısaltılmıştır.

OYBM	Okuma-yazma bilmiyor	OOM	Ortaokul mezunu
OYB	Okuma-yazma biliyor	LM	Lise mezunu
İM	İlkokul mezunu	YOM	Yüksekokul mezunu

ARAŞTIRMA SONUÇLARI

Araştırma verilerinin analizinden aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

1. Yükseköğretimdeki öğrencilerin babalarının (oran olarak) çoğunluğu ilkököl mezunu olup, bunu lise ve yüksekokul mezunları izlemektedir. Tablo I ve II'de görüldüğü gibi öğrencilerin annelerinin öğrenim düzeyleri, babalarinkine oranla daha düşük seviyededir. Babaların % 4'ü, annelerin ise % 14'ü okuma-yazma bilmemektedir. Yine babaların % 19'u, annelerin ise % 3'ü yüksekokul mezunudur.

2. Yükseköğretimde okuyan öğrencilerin öğrenim alanlarına bakıldığında; sağlık bilimleri alanlarındaki öğrencilerin babalarının öğrenim düzeyleri, fen ve sosyal bilimler alanındakilere göre daha yüksektir. Sağlık bilimleri alanında okuyan öğrencilerinin babalarının (oran olarak) çoğunluğu yüksekokul mezunu iken, fen ve sosyal bilimler alanlarında okuyan öğrencilerin babalarının oran olarak çoğunluğu ilkököl mezunudur (Bkz. Tablo: I).

Tablo: I

Yükseköğretimdeki Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Düzeyleri

	OYBM	OYB	İM	OOM	LM	YOM	Top.
Fen Bil.	11	6	76	19	47	25	184
	5.97	3.26	41.30	10.32	25.54	13.58	
	44.00	18.75	34.08	25.00	39.49	21.73	31.18
Sos. Bil.	13	19	114	40	51	47	284
	4.57	6.69	40.14	14.08	17.95	16.54	
	52.00	59.37	51.13	52.63	42.85	40.86	48.13
Sağ. Bil.	1	7	33	17	21	43	122
	0.80	5.73	27.04	13.93	17.21	35.24	
	4.00	21.87	14.79	22.36	17.64	37.39	20.67
Toplam	25	32	223	76	119	115	590
	4.24	5.42	37.79	12.88	20.16	19.49	

Tablo: II
Yükseköğretimdeki Öğrencilerin Annelerinin Öğrenim Düzeyleri

	OYBM	OYB	İM	OOM	LM	YOM	Top.
Fen Bil.	25	21	106	17	12	3	184
	13.58	11.41	57.60	9.23	6.52	1.63	
	29.41	32.81	37.58	24.28	16.43	18.75	31.18
Sos. Bil.	50	26	131	33	37	7	284
	17.60	9.15	46.12	11.61	13.02	2.46	
	58.82	40.62	46.45	47.14	50.68	43.75	48.13
Sağ. Bil.	10	17	45	20	24	6	122
	8.19	13.93	36.88	16.39	19.67	4.91	
	11.76	26.56	15.95	28.57	32.87	37.50	20.67
Toplam	855	64	282	70	73	16	590
	14.40	10.85	47.79	11.86	12.38	2.72	

3. Öğrenim kademesi yükseldikçe sınıfta kalma oranı azalmaktadır. Yani öğrenciler ortaokulda liseye göre daha fazla sınıfta kalmaktadırlar. Tablo III ve IV'de görüldüğü gibi, öğrencilerin 1/4'i ortaokulda sınıfta kalırken, bu oran lisede 1/5'e düşmektedir.

Tablo: III
Yükseköğretimdeki Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre Ortaokulda Sınıfta Kalma Oranları

	OYBM	OYB	İM	OOM	LM	YOM	Top.	
KALAN	Fen Bil.	1	1	12	1	8	2	25
		4.00	4.00	48.00	4.00	32.00	8.00	
		100.00	16.66	26.66	16.66	61.53	33.39	32.46
	Sos Bil.	5	29	5	5	4	48	
		10.41	60.41	10.41	10.41	8.36		
	83.34	64.46	83.34	38.47	66.70	62.33		
Sağ. Bil.			4				4	
			100.00				5.19	
			8.88					
KALMAYAN	Toplam	1	6	45	6	13	6	77
		4.00	18.75	20.17	4.34	9.35	5.21	
	Fen Bil.	10	5	64	18	39	23	159
		6.28	3.14	40.25	11.32	24.52	14.49	
		41.66	19.23	35.95	25.71	36.79	21.12	30.99
Sos. Bil.	13	14	85	35	46	43	236	
	5.50	5.93	36.01	14.83	19.49	18.24		
	54.16	53.84	47.76	50.00	43.39	39.44	46.00	
Sağ. Bil.	1	7	29	17	21	43	118	
	0.84	5.93	24.57	14.40	17.79	36.47		
	4.18	26.93	16.29	24.29	19.82	39.44	23.00	
Toplam	24	26	178	70	106	109	513	

4. Ortaokul ve lisede sınıfta kalan öğrencilerin (oran olarak) çoğunluğunu babaları ilkököl mezunu olanlar oluşturmaktadır. Babaları yüksekokul mezunu olan öğrenciler ise ortaokul ve lisede daha az oranlarda sınıfta kalmışlardır. Tablo: III ve IV'de görüldüğü gibi, babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin sınıfta kalma oranları düşmektedir.

5. Öğrencilerin öğrenim alanlarına bakıldığında; sağlık bilimleri alanındaki öğrencilerin diğer öğretim alanlarındaki öğrencilere oranla daha az sınıfta kaldıkları görülmektedir. Lisede sınıfta kalanların % 65'ini sosyal bilimler öğrencileri, % 28'ini fen bilimleri öğrencileri ve % 6'sını sağlık bilimleri öğrencileri oluşturmaktadır (Bkz. Tablo: IV).

6. Yükseköğretimdeki öğrencilerin ilk, orta ve lisedeki mezuniyet derecelerine bakıldığında; öğrenim kademesine paralel olarak mezuniyet derecelerinde önemli bir düşüş olduğu görülmektedir. Öğrencilerin 3/4'ü ilkökolden pekiyi derecesiyle mezun olurken, bu oran ortaokulda 1/4'e, lisede ise 1/5'e düşmektedir (Bkz. Tablo: V).

7. Babaların öğrenim düzeyi yükseldikçe öğrencilerin orta ve lisedeki mezuniyet dereceleri de yükselmektedir. İlkokuldan pekiyi derecesiyle mezun olan öğrencilerin babalarının çoğunluğu ilkököl mezunu iken, ortaokul ve lisede babaları yüksekokul mezunu olan öğrenciler çoğunlukla pekiyi derecesiyle mezun olmuşlardır (Bkz. Tablo: V).

Tablo: IV
Yükseköğretimdeki Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre
Lisede Sınıfta Kalma Oranları

		OYBM	OYB	İM	OOM	LM	YOM	Top.
		Fen Bil.	3 11.53 33.34		7 26.92 17.50	5 19.23 35.72	8 30.76 44.44	3 11.56 37.50
KALAN	Sos. Bil.	6 10.00 66.66	3 5.00 100.00	29 48.33 72.50	7 11.66 50.00	10 16.66 55.56	5 8.35 62.50	60 65.21
	Sağ. Bil.			4 66.66 10.00	2 33.34 14.28			6 6.52
	Toplam	9 36.00	3 9.37	40 17.93	14 18.42	18 15.12	8 6.95	92
KALMAYAN	Fen Bil.	8 56.06 50.00	6 3.79 20.68	69 43.67 37.70	14 8.86 22.58	39 24.68 38.62	22 13.92 20.56	158 31.72
	Sos. Bil.	7 3.12 43.75	16 7.14 55.17	85 37.94 46.45	33 14.73 53.23	41 18.30 40.59	42 18.77 39.25	224 44.97
	Sağ. Bil.	1 0.88 6.25	7 6.03 24.15	29 25.00 15.85	15 12.93 24.19	21 18.10 20.79	43 37.06 40.19	116 23.29
	Toplam	16	29	183	62	101	107	498

Tablo: V
Yükseköğretimdeki Öğrencilerin Babalarının Öğrenim Düzeylerine Göre
İlkokul, Ortaokul ve Liseyi Pekiyi Derecesiyle Bitirme Oranları

	OYBM	OYB	İM	OOM	LM	YOM	Top.	
İLKOKUL	Fen Bil.	8 5.40 47.05	3 2.02 17.64	56 37.83 35.66	18 12.16 26.08	40 27.02 39.60	23 15.54 22.33	148 31.89
	Sos. Bil.	8 3.84 47.05	10 4.80 58.81	74 35.57 47.13	34 16.34 49.27	42 20.19 41.58	40 19.23 38.83	208 44.82
	Sağ. Bil.	1 0.92 5.88	4 3.70 23.52	27 25.00 17.19	17 15.74 24.63	19 17.59 18.81	40 37.03 38.83	108 23.27
	Toplam	17 3.66	17 3.66	157 33.83	69 14.87	101 21.76	103 22.19	464 78.64
ORTAOKUL	Fen Bil.		1 3.22 16.66	11 35.48 31.42	3 9.67 23.07	10 32.25 33.33	6 19.38 11.53	31 16.93
	Sos. Bil.	2 3.50 100.00	2 3.50 3.34	18 31.57 51.42	3 5.26 23.07	13 22.84 43.33	19 33.33 36.53	57 20.07
	Sağ. Bil.		3 50.00 6.00	6 17.16 12.00	7 53.86 14.00	7 23.34 14.00	27 51.94 54.00	50 40.98
	Toplam	2 1.44	6 4.34	35 25.36	13 9.42	30 21.73	52 37.68	138 23.43
LİSE	Fen Bil.			6 42.86 60.00	2 14.28 25.00	3 21.43 23.08	3 21.43 23.08	14 28.57
	Sos. Bil.		1 10.00 25.00	3 30.00 30.00	1 10.00 12.50	5 50.00 38.46		10 20.40
	Sağ. Bil.	1 4.00 100.00	3 12.00 75.00	1 4.00 10.00	5 20.00 62.50	5 20.00 38.46	10 40.00 76.93	25 51.02
	Toplam	1	4	10	8	13	13	49

8. Yükseköğretimdeki öğrencilerin öğrenim alanlarına bakıldığında, ilk, orta ve lise mezuniyet dereceleri arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu farklılık ortaokul ve lisede daha belirgindir. Sağlık bilimleri alanlarında okuyan öğrenciler, fen ve sosyal bilimler alanındaki öğrencilere oranla ilk, orta ve liseden daha iyi derecelerle mezun olmuşlardır. Sağlık bilimleri alanında okuyan öğrencilerin yarısına yakını ortaokul ve liseden pekiyi derecesiyle mezun olurlarken, bu oran fen ve sosyal bilimler alanlarında 1/4'e düşmektedir (Bkz. Tablo: V).

9. Öğrencilerin liseyi bitirdikten sonra ara vermeden yükseköğretime girişleri ile babalarının öğrenim düzeyleri arasında yakın bir ilişki olduğu görülmektedir.

Yükseköğretim mezunu olanların % 80'inin, lise mezunu olanların % 72'sinin, ortaokul mezunu olanların % 77'sinin, ilköğretim mezunu olanların % 63'ünün ve okuma-yazma bilmeyenlerin % 40'ünün çocukları liseden mezun olduktan sonra ara vermeden yükseköğretime girmişlerdir (Bkz. Tablo: VI).

10. Öğrenim alanlarına bakıldığında; sağlık bilimlerinde okuyan öğrencilerin % 88'i, sosyal bilimler alanında okuyan öğrencilerin % 68'i ve fen bilimleri alanlarında okuyan öğrencilerin % 58'i liseden mezun olduktan sonra ara vermeden yükseköğretime girmişlerdir.

Tablo: VI
Babalarının Öğrenim Düzeyleri ile Öğrencilerin Liseyi Bitirdikten Sonra Ara Vermeden Yükseköğretime Giriş Oranları

		OYBM	OYB	İM	OOM	LM	YOM	Top.
ARA VEREMEDEN	Fen Bil.	2 1.86 20.00	2 1.86 11.11	38 35.51 26.76	13 12.14 22.03	33 30.84 38.37	19 17.75 20.43	107 26.22
	Sos. Bil.	7 3.62 70.00	9 4.66 50.00	78 40.41 54.92	30 15.54 50.84	32 16.58 37.20	37 19.17 39.78	193 47.30
	Sağ. Bil.	1 0.95 10.00	7 6.48 38.89	26 24.07 18.30	16 14.81 27.11	21 19.44 24.41	37 34.25 39.78	108 26.47
	Toplam	10 40.00	18 56.25	142 63.96	59 77.63	86 72.26	93 80.86	408
ARA VEREREK	Fen Bil.	9 11.68 60.00	4 5.19 28.57	38 49.35 47.50	6 7.79 35.29	14 18.18 42.42	6 7.79 27.27	77 42.54
	Sos. Bil.	6 6.66 40.00	10 11.11 71.42	35 38.58 43.75	10 11.11 58.82	19 21.11 57.57	10 11.11 45.45	90 49.72
	Sağ. Bil.			7 50.00 8.75	1 7.14 5.88		6 42.85 27.27	14 7.73
	Toplam	15	14	80	17	33	22	181

TARTIŞMA

Araştırma sonuçlarına bakıldığında, öğrencilerin başarıları ile babalarının öğrenim düzeyleri arasında yakın bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Bu ilişki öğrencilerin öğrenim kademesi yükseldikçe artmaktadır. Ayrıca öğrencilerin ilk ve ortaöğretimdeki başarıları ile öğrenim alanları arasında da yakın bir ilişkinin bulunduğu ve bu ilişkiyi babalarının öğrenim düzeylerinin etkilediği görülmektedir.